15.11.2022

Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 2.11.2022

Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta, HE 209/2022

32 a § Yhdyskuntajätehuollon järjestäminen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen yhteydessä

Esityksen mukaan kunnan on järjestettävä yhdyskuntajätteen jätehuolto vuoden 2025 loppuun asti niillä kiinteistöillä, jotka siirtyvät sote-uudistuksen myötä hyvinvointialueen omistukseen tai hallintaan. Hyvinvointialue saa järjestää jätehuollon itse ilmoittamalla siitä kirjallisesti kunnalle vähintään kuusi kuukautta ennen järjestämisen aloittamista.

Esityksen tavoitteena on turvata jätehuollon toimivuus mahdollisessa järjestämisvastuun muutostilanteessa. Tavoitteeksi esityksessä ilmoitetaan myös selventää järjestämisvastuita ja varmistaa riittävästi aikaa varautua muutoksiin.

Muun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen jätteen kuin yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestäminen on jo jätteenhaltijan vastuulla. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) ei pidä esityksen mukaista ehdotusta sen tavoitteiden kannalta tarpeellisena. Jätekohtaisesti eriävä järjestämisvastuu ei ole selvempi vastuunjako kuin kaikkea jätettä koskeva järjestämisvastuu. Yhdyskuntajätteen jätehuollon toimivuuden ei voida myöskään katsoa olevan uhattuna. Yhtäältä sen järjestämiseksi on olemassa yksityistä palvelun tarjontaa ja toisaalta yksityisen tarjonnan puuttuessa voidaan turvautua TSV-palveluihin. KKV kuitenkin huomauttaa, että yhdyskuntajätteen jätekuljetukset hoitavat joka tapauksessa yksityiset jätehuoltoyritykset.

145 a § Sidos- ja hankintayksiköitä koskevat erityiset säännökset

Esityksen mukaan jätealalla säilyisi yleisestä poikkeavat ulosmyyntiä koskevat sidosyksikkösäännökset myös vuoden 2030 alusta eteenpäin. Nykyisen jätelain mukaan ulosmyyntiraja laskisi viiteen prosenttiin vuoden 2030 alusta. Ehdotusta perustellaan sillä, että korkeampi ulosmyyntiraja olisi tärkeä kiertotalouden edistämisen kannalta.

KKV on tutkimuksessaan selvittänyt kunnallisten jätelaitosten markkinaehtoista toimintaa, TSV-palveluiden laajuutta, markkinaehtoisen toiminnan yhtiöittämistä ja ulosmyyntirajan suuruuden merkitystä. Tutkimuksen keskeisenä tuloksena voidaan pitää sitä, että ulosmyyntiraja vaikuttaa sekä markkinaehtoisen toiminnan yhtiöittämiseen, että TSV-palveluiden kysyntään.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Postiosoite PL 5, 00531 Helsinki • **Puhelin** 029 505 3000 (pvm/mpm)
Y-tunnus 2502067-3 • **Sähköposti** kirjaamo@kkv.fi • **kkv.fi**

ALLEKIRJOITETTU
ASIANHALLINTAJÄRJESTELMÄSSÄ

KKV katsoo, että korkeampi ulosmyyntiraja ei sinällään edistä kiertotaloustavoitteita. Tarvetta yleisestä poikkeaviin ulosmyyntiä koskeviin säännöksiin jätealalla tulisi tarkastella yhdessä TSV-palveluiden kehittymisen kanssa. KKV ei pidä ehdotettua erityissäännöstä vielä tässä kohtaa tarpeellisena, vaan asiaa tulisi tarkastella lähempänä vuonna 2030 tapahtuvaa muutosta.

Vaikutusten arvioinnit

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen yhdyskuntajätteiden järjestämisvastuuta koskevan ehdotuksen vaikutukset ovat todennäköisesti vähäiset. Jätteiden kuljetukset hoitavat joka tapauksessa yksityiset jätehuoltoyritykset. Tosiasiallisesti vaikutusta onkin lähinnä siihen, miten kerätyt jätteet käsitellään. KKV:llä ei ole tietoa siitä, miten esimerkiksi yhdyskuntajätteen käsittely suhteessa jätehierarkiaan toteutuu kunnan tai yksityisen vastuulla olevan yhdyskuntajätteen osalta.

Sidos- ja hankintayksiköitä koskevien erityissäännösten suorat vaikutukset on arvioitu KKV:n tutkimuksessa vähäisiksi. Sitä vastoin epäsuorat vaikutukset voivat olla hyvinkin merkittävät. Alan kehitykseen ja yksityisen ja julkisen väliseen kilpailuneutraliteettiin vaikuttavat ulosmyyntirajan suuruuden ohella merkittävästi muun muassa jätehuollon vastuunjako sekä erityisesti TSV-palveluiden asianmukainen käyttö. KKV:n tutkimuksen mukaan osa TSV-palveluista on tosiasiassa markkinaehtoista toimintaa. Lisäksi KKV on havainnut merkittäviä puutteita jätelaitosten TSV-palveluita koskevassa raportoinnissa Materiaalitorille. KKV katsookin, että ulosmyyntirajan suuruuden vaikutuksia tulisi tarkastella yhdessä TSV-käytäntöjen kanssa. Samalla sitä koskevat mahdolliset sääntelymuutokset tulisi tehdä yhdessä TSV:tä koskevan sääntelyn, valvonnan ja ohjauksen kanssa.

Lasse Pöyry
vanhempi ekonomisti